

Siyah sivrisinekler hastalık taşıyorlar

Asya Kaplan Sivrisineđi ve Sarı Humma Sivrisineđi
ile m¼cadele ve birlikte yařama yolları

Ayşe Erzan

Asya Kaplan Sivrisineđi
Aedes albapictus

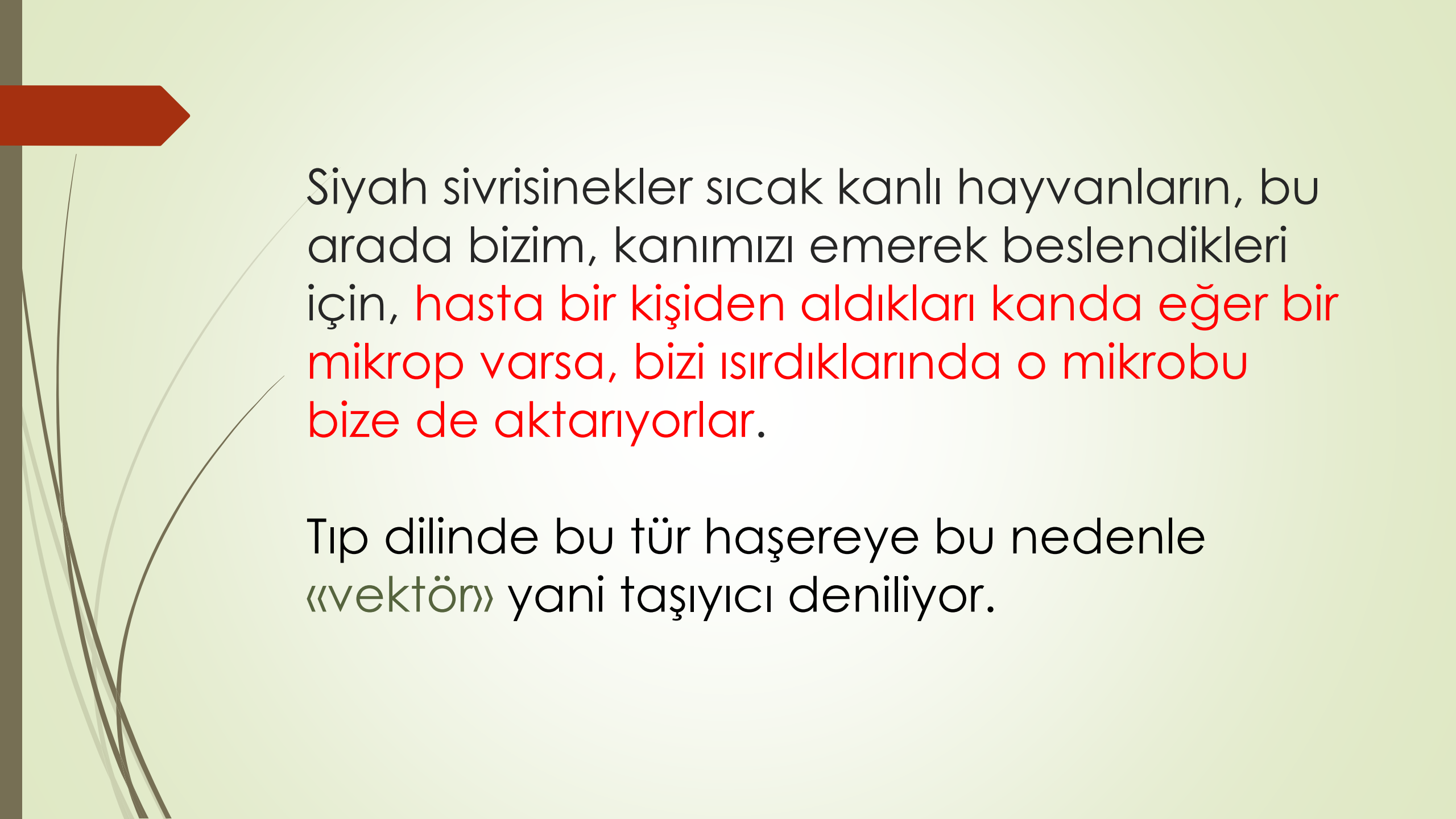
Tehlikeli hastalık mikropları taşıyabilen bu siyah sivrisinekler Adalar'da ilk 2017'de görülüp, 2018'de iyice yerleştiler

Sarı Humma Sivrisineđi
Aedes aegypti
(kan emmiş, karnı o nedenle kırmızı!)

Bildiđimiz sivrisinekten farklı olarak:

- Bedenleri ve bacakları siyah, eklemlerinde beyaz noktalar var
- Gündüzleri faal oluyorlar
- Vızıltıları işitilmiyor
- Bildiđiniz sinek kovucular bunları def etmiyor
- Soktukları yerler kabarıp bir hafta iyileşmeyebiliyor

Siyah sivrisinekler sıcak kanlı hayvanların, bu arada bizim, kanımızı emerek beslendikleri için, hasta bir kişiden aldıkları kanda eğer bir mikrop varsa, bizi ısırıklarında o mikrobu bize de aktarıyorlar.

Tıp dilinde bu tür haşereye bu nedenle «vektör» yani taşıyıcı deniliyor.

Siyah sivrisineklerin taşıyabildikleri bazı hastalıklar:

- **Zika.** Yeni doğan çocuklarda «mikro sefali», yani küçük kafa oluşumuna yol açabiliyor
- **Dengue** (*dengee* okunuyor). Yüksek ateş, mafsal ağrıları, kusma, döküntüden başlayıp, iç kanamalar, şok ve ölüme kadar gidebiliyor.
- **Chinkungunya** (*çinkungunya*). Yüksek ateş ve uzun süren mafsal ağrıları, mafsallarda şişme ve döküntü.
- **Batı Nil Humması.** Merkezi sinir sistemini etkileyerek menenjit, ensefalit ve ataksi gibi pek çok nörolojik hastalığa neden olabilir; ölüm riski vardır. Yüksek ateş, uyuşma, baş ağrısı, bilinç bulanıklığı, ishal ile kendini gösterir.

Yararlı bilgiler - I

- Siyah sivrisinekleri uzaklaştırmak için, lavanta yağı ve özellikle eklemlerinize limon yağı sürmek, yararlı olabiliyor.
- Isırdıkları yerde hızla bir kabartı oluşup kaşıntı başlıyor. Kaşımayın, buz koyun; buz bulamazsanız soğuk su ile yıkayın
- Genelde yerden çok yükselmiyorlar, masa altlarını seviyorlar; rüzgara karşı uçamıyorlar. Eğer vantilatörünüz varsa masanızın altına koymak, bacaklarınızı koruyabiliyor.
- Beyaz veya iyice açık renk, uzun kollu giysiler ve uzun paçalı pantolonlar giyin. (Sıcağı seviyorlar ve daha çabuk ısınan siyah ve koyu renkli yüzeylere daha sık yöneliyorlar.)
- Mutlaka pencerelerinize tel takın.
- Yatak odanızı sabahleyin tüm pencereleri açarak havalandırın, yatakların altını süpürün, sonra kapı ve pencereleri kapatın. Mümkünse cibinlik edinin ve özenle kullanın.

Yararlı bilgiler - II

- Saksıları mümkünse doğrudan toprağa koyun. Eğer altına tabak koyacaksanız, tabakları kurulayın, kuru kalmalarına dikkat edin. Gövdesi altlığına sıkıca oturan saksıları tercih edin.
- Bahçenizde, içine su birikebilecek hiçbir şey (boş saksı, kova, teneke vb.) bulundurmayın.
- Bahçe çöpünü, birikmiş yaprak yığınlarını hemen uzaklaştırın
- Çukur yaprakları ya da sapları olan, sulandıklarında üzerlerinde su kalan bitkilerinizden kurtulun.
- Havuzların içindeki suları boşaltın ve kuru kalmalarını sağlayın
- **Bu sivrisineklerin yumurtaları, kuru bir zeminde uzun zaman canlılıklarını koruyor, ve zemin ıslandığında, çatlayıp sinek üreyebiliyor!**

Siyah sivrisinekleri barındırmayalım!

- Kuyu ya da sarnıcınızda, su birikintilerinde, yumurtadan çıkan larvaları (kurtçuk) ve erişkin olmadan önceki son aşamada pupaları çıplak gözle görmeniz mümkün.
- Resimde sırayla pupa, sivrisinek kurtçuğu ve siyah sivrisinek (*Aedes*) kurtçuğu görülüyor. Su yüzeyinin hemen altında adeta asılı biçimde duruyorlar. *Aedes* kurtçukları 8 mm büyüklüğe erişebiliyor.

Siyah sivrisinekler ile çoklu mücadele dünyada,

- Yerel olarak, evden eve, bahçeden bahçeye, vatandaşların da katkısını sağlayarak,
- nemli ya da sulu ortamlara bırakılan yumurtalardan çıkan kurtukların yok edilmesi için bu amaçla geliştirilmiş bakteri türlerini kullanarak
- yetiřkin sinekler için (ormandaki böceklerle mücadelede olduėu gibi) tuzaklar kurarak
- ortama kısırlaştırılmış dişi sivrisinekler salıp, üremeyi kısıtlamaya çalışarak

yapılıyor. Sinekleri tamamen yok edemese de sayılarını kontrol altında tutmayı hedefliyor.

Gelişigüzel ilaçlama, sinekleri ya da kurtçuklarını yiyebilen diğer haşerati öldürüyor!!

- Gelişigüzel böcek öldürücü kimyasallar faydadan çok zarar veriyorlar.
- Adalar'da kitlesele mücadele, sivrisinek kurtçuklarını öldüren, ama insan sağlığına herhangi etkisi olmayan bakteriler ile yapılıyor.
- Mücadele için eğer evlerinize gelinmemiş ise, bunu hemen İBB'nin ekiplerine bildirin!!
- İBB Beyaz Masa telefon numarası 153. Ev ve bahçenizde siyah sivrisineklere karşı biyolojik mücadele için arayın, gelsinler!

Sağlığımızı koruyalım!

**İBB Beyaz Masa telefon numarası 153.
Ev ve bahçenizde sivrisinelere karşı
biyolojik mücadele için arayın,
gelsinler!**

Ek kaynaklar

- Ayşe Erzan, İTÜ emekli Fizik Bölümü öğretim üyesi,
<https://sarkac.org/2018/10/istilaci-sivrisinek>
- Mustafa Akıner, R.T. Erdoğan Üniv. Biyoloji Bölümü öğretim üyesi
<https://sarkac.org/2019/07/asya-kaplan-sivrisinegi-ve-sari-humma-sivrisinegi/>
- Adalar'da Vektörle mücadele - İBB Sağlık Dairesi Koordinatörü Bilal Yıldırım ile söyleşi - Adalı Dergisi 07/06/2020
- European Centre for Disease Prevention and Control,
<https://www.ecdc.europa.eu/en/publications-data/brochure-general-public>
- https://www.ecdc.europa.eu/sites/default/files/media/en/healthtopics/Documents/0801_Chikungunya_Fever_Toolkit.pdf